

POSTANOWIENIE

Dnia 4 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi S. F.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie
o sygn. II AKa 44/22,

po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 4 października 2022 r.,

1. oddala skargę;

**2. zwalnia S. F. od obowiązku uiszczenia na rzecz Skarbu
Państwa kosztów sądowych w postaci opłaty sądowej od skargi.**

UZASADNIENIE

W maju 2022 r. S. F., w piśmie skierowanym do Sądu Rejonowego w Grodzisku Wielkopolskim i zatytułowanym „Zażalenie”, wniósł skargę na przewlekłość w postępowaniu sądowym, wskazując, że od 5 miesięcy sąd odwoławczy nie rozpoznał wniesionej przez jego obrońcę apelacji, co skutkowało przedłużeniem stosowania wobec niego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

Pismem z 31 maja 2022 r. S. F. został wezwany przez Sąd Rejonowy w Grodzisku Wielkopolskim do uzupełnienia braków formalnych ww. pisma poprzez podanie sygnatury akt sprawy, której ono dotyczy – w terminie 7 dni pod rygorem uznania pisma za bezskuteczne.

Wezwanie to zostało odebrane przez S. F. 3 czerwca 2022 r.

W odpowiedzi na powyższe wezwanie, w określonym terminie, S. F. wskazał, że wniesione przez niego pismo zatytułowane „Zażalenie” dotyczy sprawy toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu pod sygn. II AKa 44/22 na skutek wniesionej apelacji od orzeczenia wydanego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie III K 30/21.

27 czerwca 2022 r. Sąd Rejonowy w Grodzisku Wielkopolskim przekazał ww. pisma wniesione przez S. F., stanowiące skargę na przewlekłość postępowania, do Sądu Okręgowego w Poznaniu.

12 lipca 2022 r. w Sądzie Okręgowym w Poznaniu wydano zarządzenie o przekazaniu ww. pism (skargi) skarżącego – według właściwości – do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu.

Tego samego dnia, tj. 12 lipca 2022 r., Sąd Apelacyjny w Poznaniu wydał prawomocny wyrok w sprawie o sygn. II AKa 44/22, toczącej się z udziałem S. F..

18 lipca 2022 r. do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wpłynęła skarga S. F. na przewlekłość postępowania w sprawie o sygn. II AKa 44/22.

Przy przekazaniu ww. skargi S. F. do Sądu Najwyższego celem rozpoznania poinformowano, że nie zostało sporządzone stanowisko Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu w tym przedmiocie z uwagi na to, że skarga wpłynęła do sądu odwoławczego po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie o sygn. II AKa 44/22.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z istoty pisma zatytułowanego „Zażalenie”, złożonego przez S. F., wynika, że jego autor kwestionuje sprawność postępowania apelacyjnego toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu pod sygn. II AKa 44/22. Niewątpliwie zatem Sąd Apelacyjny w Poznaniu prawidłowo zakwalifikował ww. pismo jako skargę na przewlekłość postępowania. Za przyjęciem takiego stanowiska w sposób jednoznaczny przemawia reguła interpretacyjna z art. 118 § 1 k.p.k., zgodnie z którą znaczenie czynności procesowej ocenia się według treści złożonego oświadczenia.

Należy również stwierdzić, że skarga na przewlekłość została w niniejszej sprawie złożona z zachowaniem terminu, o którym mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm.; dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”).

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, wnosi się w toku postępowania w sprawie.

Z powołanego przepisu wynika jednoznacznie, że skargę można wnosić tylko w toku aktualnie prowadzonego postępowania w sprawie. Wprawdzie w ustawie nie określono terminu początkowego, w którym skarga może być wniesiona, niemniej pośrednio określony został termin, po upływie którego skarga nie może być wniesiona. W tej sytuacji należy przyjąć, że skarga może być wniesiona po zaistnieniu stanu, który w ocenie skarżącego uzasadnia podniesione w niej zarzuty, nie później jednak niż do czasu prawomocnego zakończenia postępowania (zob. M. Romańska, *Ustawa o skardze na przewlekłość postępowania. Komentarz do art. 5*, Legalis 2013).

Sądem właściwym do przyjęcia skargi, zgodnie z treścią art. 5 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, jest przy tym sąd, przed którym toczy się postępowanie. Wymienione uregulowanie stanowi konsekwencję założenia, że skarga jest dopuszczalna jedynie w toku postępowania, a więc gdy postępowanie w sprawie toczy się. Wynika stąd, że skargę na naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki składa się do tego sądu, przed którym aktualnie toczy się postępowanie w danej sprawie. W zależności od stadium (etapu) postępowania, skargę należy zatem wnieść do sądu rozpoznającego sprawę w pierwszej instancji (*a quo*), do sądu rozpoznającego sprawę w drugiej instancji (*ad quem*), lub do sądu kasacyjnego (J. Skorupka, *Ustawa o skardze na przewlekłość postępowania. Komentarz do art. 5*, Legalis 2010). Przy czym termin do złożenia skargi jest zachowany tylko wtedy, jeśli skarga została złożona na tym etapie postępowania karnego, którego dotyczy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 czerwca 2008 r., KSP 2/08; z 21 lipca 2009 r., WSP 1/09;

z 5 listopada 2009 r., WSP 7/09). Skarga na przewlekłość postępowania ma bowiem przede wszystkim za zadanie eliminowanie i zapobieganie przewlekłości przez dyscyplinowanie sądu do podejmowania terminowych i właściwych czynności prowadzących do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Tym samym skarga na przewlekłość postępowania wniesiona już po jego prawomocnym zakończeniu nie może odnieść tego skutku (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2022 r., I NSP 248/21).

W niniejszej sprawie, przy ocenie terminowości wniesienia skargi na przewlekłość, Sąd Najwyższy zastosował art. 125 k.p.k.

Zgodnie z art. 125 k.p.k. pismo omyłkowo wniesione przed upływem terminu do niewłaściwego sądu, prokuratora, organu Policji albo innego organu postępowania przygotowawczego uważa się za wniesione z zachowaniem terminu.

Treść art. 125 k.p.k. pozwala zatem na uznanie pisma za wniesione przed upływem terminu, jeżeli spełnione zostaną łącznie dwa warunki: pismo zostanie skierowane w terminie omyłkowo do niewłaściwego organu, a organem tym będzie wyłącznie jeden ze wskazanych w przepisie – tj. sąd, prokurator, organ Policji albo inny organ postępowania przygotowawczego. W judykaturze przyjmuje się przy tym, że według unormowania zawartego w art. 125 k.p.k. pismo omyłkowo wniesione przed upływem terminu m.in. do niewłaściwego sądu uważa się za wniesione z zachowaniem terminu. Innymi słowy, skutkiem złożenia pisma w warunkach wskazanych w tym przepisie jest dotrzymanie terminu, w jakim pismo to powinno było być wniesione. Bez znaczenia prawnego pozostaje, czy przekazanie tego pisma stosownie do art. 118 § 3 k.p.k. nastąpiło po jego upływie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2011 r., III KZ 16/11).

Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie stoi na stanowisku, że co do zasady powołany art. 125 k.p.k. – poprzez odesłanie z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość – może znaleźć zastosowanie w sprawach ze skarg na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki.

W okolicznościach niniejszej sprawy zachodzą również podstawy do uznania, że w omawianym przypadku mamy do czynienia z omyłkowym wniesieniem skargi do sądu niewłaściwego w rozumieniu art. 125 k.p.k.

Należy bowiem mieć na uwadze, że postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu, toczące się w sprawie o sygn. II AKa 44/22, zostało zakończone prawomocnym wyrokiem wydanym 12 lipca 2022 r. Jakkolwiek przy tym pismo zatytułowane „Zażalenie”, stanowiące w istocie skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego w sprawie o sygn. akt II AKa 44/22, wpłynęło do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu – to jest sądu właściwego w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość – dopiero 18 lipca 2022 r. (a zatem już po prawomocnym zakończeniu postępowania apelacyjnego o sygn. II AKa 44/22 objętego skargą). Niemniej z akt sprawy wynika, że faktycznie pismo to zostało wniesione już w maju 2022 r, tyle że do Sądu Rejonowego w Grodzisku Wielkopolskim

W tych okolicznościach, skoro ww. pismo, stanowiące skargę na przewlekłość, zostało wprawdzie wniesione do niewłaściwego sądu, ale jeszcze przed wydaniem przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyroku w sprawie II AKa 44/22, należy uznać, że zostało ono wniesione jeszcze w trakcie trwania ww. postępowania apelacyjnego.

Skarga na przewlekłość nie zasługiwała jednak na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy. Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie

okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (tak trafnie Sąd Najwyższy m.in. w postanowieniu z 14 września 2022 r., I NSP 251/22).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC z: 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, *Tom I - Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21). W orzecznictwie ETPCz nie określono sztywnych granic czasowych postępowania, których przekroczenie mogłoby być automatycznie uznane za przewlekłość postępowania. Ocena spełnienia obowiązku zależy od okoliczności konkretnej sprawy, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania (zob. P. Gorajewski, *Rozsądny termin rozpoznania sprawy przez sąd w świetle standardu Rady Europy a praktyka sądownoadministracyjna (w) Stosowanie Prawa Europejskiego w orzecznictwie sądowym z 2019 r.*, s. 69-70; oraz powołane tam orzecznictwo ETPC).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu

Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21; 14 września 2022 r., I NSP 251/22).

Dokonując oceny, czy doszło do przewlekłości postępowania, a tym samym czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, sąd – stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość – obok upływu czasu, uwzględnia indywidualne okoliczności sprawy związane z postępowaniem, ale także okoliczności związane z organizacją wymiaru sprawiedliwości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 września 2022 r., I NSP 251/22).

Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie nie dopatrzył się przesłanek pozwalających uznać, że w postępowaniu apelacyjnym o sygn. II AKa 44/22 doszło do naruszenia prawa do sądu w aspekcie rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Bezspornym faktem jest, że postępowanie apelacyjne o sygn. II AKa 44/22 zostało zainicjowane apelacją S. F. od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu, wydanego w sprawie o sygn. III K 30/21, która wpłynęła do tego Sądu 29 grudnia 2021 r. Zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału III Karnego Sądu Okręgowego w Poznaniu z 9 lutego 2022 r. apelacja ta została przyjęta do rozpoznania. Następnie akta sprawy (liczące wówczas 7 tomów) wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu 18 lutego 2022 r. Tego samego dnia wyznaczono skład sądu orzekający w postępowaniu apelacyjnym. Zarządzeniem z 28 lutego 2022 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej na 21 kwietnia 2022 r. W dniu 15 marca 2022 r. wpłynął do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wniosek obrońcy S. F. o zwrócenie się przez sąd do jednego z zakładów opieki zdrowotnej o udostępnienie dokumentacji medycznej. Zarządzeniem z 23 marca 2022 r. na termin ww. rozprawy apelacyjnej wezwano dwóch świadków. W dniu 30 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu przekazał (w celu rozpoznania) Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu zażalenie S. F. na postanowienie z 4 lutego 2022 r., wydane w sprawie III K 30/21 w przedmiocie przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania. Zarządzeniem z 31 marca 2022 r. wyznaczono termin rozpoznania ww. zażalenia na 5 kwietnia 2022 r. Zażalenie to zostało rozpoznane przez Sąd Apelacyjny w

Poznaniu postanowieniem z 5 kwietnia 2022 r., II AKz 191/22. W dniu 21 kwietnia 2022 r. do akt sprawy II AKa 44/22 wpłynęły kwestionariusze wywiadów środowiskowych dotyczące S. F. i trzech pozostałych współoskarżonych. Postanowieniem z 21 kwietnia 2022 r. rozprawa apelacyjna wyznaczona na dzień 21 kwietnia 2022 r. została odroczone z uwagi na nieobecność prokuratora, którego udział w tej rozprawie był obligatoryjny. Postanowieniem z 5 maja 2022 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu przedłużył tymczasowe aresztowanie zastosowane w ww. postępowaniu wobec S. F.. W dniu 12 maja 2022 r. do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wpłynęło zażalenie S. F. na ww. postanowienie z 5 maja 2022 r. Zarządzeniem z 24 maja 2022 r. wyznaczono kolejny termin rozprawy apelacyjnej w sprawie II AKa 44/22 na 5 lipca 2022 r. Natomiast postanowieniem z 1 czerwca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu, II AKz 280/22, utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie z 5 maja 2022 r. Po zamknięciu 5 lipca 2022 r. na rozprawie apelacyjnej przewodu sądowego w sprawie II AKa 44/22, Sąd Apelacyjny w Poznaniu postanowił odroczyć wydanie wyroku w ww. sprawie do 12 lipca 2022 r. Wyrok w sprawie II AKa 44/22 został ogłoszony 12 lipca 2022 r., a zatem niespełna 5 miesięcy od wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu.

Powyższa sekwencja zdarzeń przemawia za uznaniem, że w spornym postępowaniu apelacyjnym o sygn. II AKa 44/22 dochowano wynikających z wyżej powołanego orzecznictwa standardów rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Uwzględniając charakter niniejszej sprawy (w tym okoliczność, że sprawa była wielotomowa i skierowana przeciwko czterem współoskarżonym, wobec których był stosowany środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, a przy tym sprawa ta musiała toczyć się z udziałem prokuratora), należy stwierdzić, że podejmowane przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu w trakcie trwania spornego postępowania apelacyjnego czynności były uzasadnione i wynikały każdorazowo ze stanu sprawy. W tej sytuacji brak jest usprawiedliwionych podstaw do zarzucenia Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu opieszałości przy rozpoznaniu apelacji skarżącego w sprawie II AKa 44/22.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji.

Jednocześnie Sąd Najwyższy, na podstawie art. 626 § 2 i art. 624 § 1 k.p.k. w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, orzekł o nieuiszczonych kosztach sądowych w postaci opłaty od skargi w kwocie 200 złotych.

[as]